

Bespreking	Klankbordgroep Onderzoek Bestrijdings- middelen en Omwonenden (OBO)	A. van Leeuwenhoeklaan 9 3721 MA Bilthoven Postbus 1 3720 BA Bilthoven www.rivm.nl
Vergaderdatum en -tijd	29 oktober 2015, 10.00-12.30 uur	T 030 274 91 11
Vergaderplaats	In De Driehoek, Utrecht	F 030 274 29 71
Deelnemers	Dorien Brunt (Wing, voorzitter) Ingrid van Kuilenburg (RIVM, secretaris) Rodina Fournell (Stichting Bollenboos) André Hoogendijk (KAVB) Wil Janssen (Vereniging Leefmilieu) Jo Ottenheim (NEFYTO) Albert Schöppink (Bewonersgroep Bloemberg) Maarten Steeghs (NVA) Sigge van der Veek (Gemeente Schagen) Maarten Visschers (Milieu- en Natuurfederaties) Jacobje Visser (GGD Nederland) Jaap van Wenum (LTO)	info@rivm.nl
Afwezig	Siep Koning (NFO)	
Toehoorders	Martin Keve (IenM) Esmeralda Krop (IRAS) Mark Montforts (RIVM)	

Dit document is een samenvatting van het verslag van de vergadering en is openbaar en beschikbaar via de website van het onderzoek <http://bestrijdingsmiddelen-omwonenden.nl>.

1 Opening

De voorzitter heet iedereen van harte welkom in Utrecht bij de vijfde vergadering van de klankbordgroep (KBG) voor het Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO).

De KBG is gevraagd om advies uit te brengen over de selectie van stoffen en over de communicatie met deelnemers.

2 Actuele zaken

Aan de aanwezigen wordt gevraagd om relevante ontwikkelingen te delen die zij in hun vakgebied of omgeving vernemen:

- Het Ctgb heeft 116 bestrijdingsmiddelen beoordeeld met Duitse en Britse blootstellingsmodellen en met de nieuwe EFSA-calculator (European Food Safety Authority). Voor deze middelen is geen aanwijzing gevonden om in te grijpen in de bestaande toelatingsprocedures.
- Op 10 november vindt in Sint Maartensbrug (NH) een informatiebijeenkomst plaats. De voorzitter van de KBG en onderzoekscoördinator van het RIVM zullen dan een toelichting geven op het blootstellingsonderzoek.
- De brief van IenM over de stand van zaken van het onderzoek is besproken in de Tweede Kamer. Daarna zijn nieuwe vragen gesteld door de Tweede Kamer over de gezondheid van boeren. Inmiddels is een

tweede brief verstuurd met antwoorden op deze vragen. Beide brieven zijn te vinden op de website van de Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bestrijdingsmiddelen/documenten>. Op 24 november is een Algemeen Overleg in de Tweede Kamer over bestrijdingsmiddelen.

3 Selectie van stoffen

3.1 Gekozen methode

Het consortium heeft gekozen voor de methode vloeistofchromatografie met massaspectrometrie (liquid chromatography-mass spectrometry (LC-MS)) om te meten. Andere methoden zijn gaschromatografie met massaspectrometrie (gas chromatography-mass spectrometry (GC-MS)) en een eigen methode per stof (single residu methode (SRM)). Met LC-MS kan beter en robuuster gemeten worden dan met de andere methoden. Het is financieel niet mogelijk om meerdere methoden uit te voeren.

3.2 Selectie stoffen in de omgeving

Het consortium heeft 23 stoffen geselecteerd uit de lelie- en tulpeneteelt. In totaal worden 50 stoffen geselecteerd. Niet alle stoffen zijn geschikt voor de selectie, bijvoorbeeld door het niet kunnen meten van deze stoffen met de gekozen methode. Enkele omstreden stoffen worden daardoor niet meegenomen in het onderzoek. Voor deze stoffen zijn wel mogelijkheden bij het modelleren. Bovendien worden alle verzamelde monsters bewaard in een biobank, waardoor deze in de toekomst alsnog nader bekeken zouden kunnen worden.

De 50 stoffen vormen de basis voor de modellen. Met de modellen kan een inschatting voor heel Nederland en voor meer stoffen worden gemaakt. Het consortium heeft met allerlei criteria rekening gehouden bij de eerste selectie, zoals meerdere bespuitingen en dus meetmomenten per jaar, chemische samenstelling, toepassing, dampspanning en afbraaksnelheid in het milieu.

3.3 Selectie van stoffen voor biomonitoring

Voor de biomonitoring worden vijf stoffen geselecteerd die in de urine van mensen kunnen worden aangetoond. Voor deze selectie is een aantal factoren meegenomen, zoals meetbaarheid, verdeling over de tijd, blootstellingsabsorptie via de huid, verspreiding en depositie. Bovendien moeten er voor de stoffen ijklijnen voor referentiematerialen zijn.

Geadviseerd wordt om stoffen te selecteren die de komende jaren nog in de markt zullen zijn. Het consortium streeft ernaar om in de selectie zowel herbiciden als insecticiden en fungiciden op te nemen.

4 Communicatie met deelnemers

De communicatie is met name gericht op deelnemers (omwonenden en telers), omdat het onderzoek zonder hen niet uitgevoerd kan worden. Het gaat om de informatievoorziening en om het benaderen van omwonenden

en telers voor deelname aan het onderzoek. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over bijvoorbeeld de woordvoering, wat bij het RIVM wordt belegd. Het RIVM en consortium nodigen geen media uit op meetlocaties. De KBG heeft een rol in de communicatie bij het informeren van de eigen achterban.

De Medisch-ethische toetsingscommissie (METC) stelt eisen aan de communicatie met deelnemers. Zonder goedkeuring van de METC mag het onderzoek niet worden uitgevoerd. Geadviseerd wordt om gemeenten en branche-organisaties van te voren op de hoogte te stellen, zodat zij niet voor verrassingen komen te staan als deelnemers contact met hen opnemen. Het RIVM informeert de KBG over de selectie van meetlocaties. De KBG geeft adviezen mee over de leesbaarheid van het communicatiemateriaal voor de deelnemers.